

Avalent>Perekonnaasjad ja pärimine>Elatis

Elatis

Luksemburg

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamiskohustused kehtestatakse seaduse alusel isikutele, kellel on vahendeid sellise isiku toetamiseks, kellega nad on veresugulased või sugulased abielu kaudu. Selle tulemusena on võimalik elatist nõuda eri inimestel, sealhulgas:

ühel abikaasal teiselt abikaasalt või endiselt abikaasalt (tsiviilseadustiku (*Code civil*) artiklid 212, 214 ja 246) või ühel partneril teiselt partnerilt, kui nad on seotud partnerlusega, mida hõlmab muudetud 9. juuli 2004. aasta seadus teatavate partnerluste õigusmõju kohta (*loi modifiée du 9 juillet 2004 relative aux effets légaux de certains partenariats*), või teatavatel tingimustel endiselt partnerilt;

lastel oma vanematelt (tsiviilseadustiku artiklid 203, 3722, 3762, 3763 ja 3764);

isadel, emadel ja teistel ülenejatel sugulastel oma lastelt (tsiviilseadustiku artikkel 205);

äiadel ja ämmadel oma laste abikaasadelt (tsiviilseadustiku artikkel 206).

Reegel, mille kohaselt elatis ei ole mõeldud varasemate nõuete rahuldamiseks, tähendab seda, et elatis on ette nähtud praeguste ja tulevaste vajaduste rahuldamiseks, mitte varasemalt tehtud kulutuste katmiseks. Õigusjõu poolest on tegemist ümberlükatava eeldusega; see tähendab, et seda reeglit ei kohaldata, kui ülalpidamist saama õigustatud isik esitab tõendid kas selle kohta, et ta oli sunnitud enda ülalpidamiseks võlgu võtma, või selle kohta, et ta ei ole olnud passiivne või ei ole olnud suuteline tegutsema.

Elatisnõuet ei saa tasaarvestada, välja arvatud juhul, kui tasaarvestatav nõue on samuti elatisnõue.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Hooldusõiguse ühise teostamise korral on kumbki vanem, olenemata sellest, kas ta on abielus või mitte, elab lahus või on lahutatud, kohustatud osalema laste toetamises ja üleskasvatamises proportsionaalselt oma vahendite, teise vanema vahendite ja lapse vajadustega. Lahutuse või lahuselul korral peavad vanemad, olenemata sellest, kas nad teostavad hooldusõigust ühiselt, jätkama koos osalemist lapse toetamise ja üleskasvatamise kuludes, kui kohus ei otsusta teisiti. Osalemine toimub elatise maksmisena ja ei lõpe automaatselt lapse täisealiseks saamisel. Seda võib maksta otse täiskasvanud lapsele ja see on võimalik läbi vaadata vastavalt lapse vajadustele ning kummagi vanema vahendite ja kulutuste suuruse muutumisele.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Perekonnaasjade kohus (*juge aux affaires familiales*), mis kuulub ringkonnakohtu (*tribunaux d'arrondissement*) alla, on pädev eelkõige elatise, vanema hooldusõiguse teostamise ning lahutuse ja lahuselul asjades.

Elatise taotleja peab esitama nõude perekonnaasjade kohtule. Kui elatisnõue on seotud abielu lahutamist või lahuselul käsitleva menetlusega, teeb elatise väljamõistmise kohta otsuse see perekonnaasjade kohus, kes menetleb abielu lahutamise või lahuselul avaldust.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Eestkoste (*tutelle*) või hoolduse (*curatelle*) korral võib eestkostja (*tuteur*) või hooldaja (*curateur*) esitada taotluse lapsevanema või alaealise lapse nimel. Vanem (vanemad), kellel on alaealise lapse hooldusõigus, võib (võivad) esitada taotluse selle lapse nimel.

Alaealist last ei käsitata iseseisva õigussubjektina ja tal ei ole õigust taotlust ise esitada, välja arvatud juhul, kui alaealine on suuteline sõnastama oma seisukohti vastavalt uue tsiviilseadustiku (*Nouveau Code de procédure civile*) artiklile 100750. Sellega seoses võib alaealine, kes on suuteline oma seisukohti sõnastama, taotleda ringkonnakohtule esitatava avaldusega perekonnaasjade kohtult hooldusõiguse teostamise muutmist, suhtlusõiguste teostamise või elukorralduse muutmist. Sellisel juhul annab kohus korralduse määrata 15 päeva jooksul alaealist esindama juristi.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Territoriaalse pädevusega ringkonnakohtu on:

kohus, kelle tööpiirkonnas asub perekonna eluase;

kui vanemad elavad lahus, siis kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle vanema elukoht, kelle juures alaealised lapsed tavaliselt elavad, kui hooldusõigust teostatakse ühiselt, või kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle vanema elukoht, kes teostab nimetatud hooldusõigust üksinda;

muudel juhtudel kohus, kelle tööpiirkonnas asub isiku elukoht, kes ei ole menetlust algatanud.

Ühisavalduste korral valivad pooled ühe või teise poole elukohajärgse kohtu.

Kui vaidlus on seotud ainult abikaasale makstava elatise, osalemisega laste toetamises ja üleskasvatamises, abielululude kandmises osalemisega või kiireloomuliste ja ajutiste meetmetega registreeritud kooselu lõpetamise korral, võib pädev olla kohus, kelle tööpiirkonnas asub elatist saava abikaasa või endise partneri või laste hooldamise eest peamiselt vastutava vanema elukoht, isegi kui lapsed on täiskasvanud.

Territoriaalse pädevuse määramise aluseks on elukoht avalduse esitamise kuupäeval või lahutusasjade puhul esialgse avalduse esitamise kuupäeval.

Kui elatist taotletakse abielulahutuse menetluse käigus, on pädev kohus, kes abielulahutuse avaldust arutab.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Taotluse esitaja võib esitada hagi perekonnaasjade kohtule, esitades selleks avalduse ringkonnakohtule. Avaldus tuleb esitada ringkonnakohtu kantseleile, kes toimetab selle vastaspoolele kätte. Pooli ei pea esindama jurist, välja arvatud juhul, kui elatist taotletakse abielulahutuse menetluse käigus abielusuhte pöördumatu purunemise alusel või lahuselul menetluse käigus. Sellistel juhtudel tuleb kasutada juristi abi.

Taotluse esitaja peab igal juhul esitama kohtule kõik tema vajadusi tõendavad dokumendid. Need võivad olla näiteks palgatõendid, maksuvabastuse tõendid, tõendid töötuse või pikaajalise haiguspuhkuse kohta, tõendid üüri, laenude, ülalpeetavate laste ning toetamise ja üleskasvatamise kulude kohta jne.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Menetlusega seotud kulud võivad hõlmata kohtukulusid ja menetluskulusid, mille (täielikuks või osaliseks) tasumiseks võidakse anda korraldus kaotanud poolele. Samuti võib olla vaja maksta advokaaditasu.

Isikud, kelle sissetulekut peetakse Luksemburgi õiguse alusel ebapiisavaks, võivad saada tasuta õigusabi. Tasuta õigusabi saamiseks peavad nad täitma küsimustiku, mille nad saavad sotsiaalse keskbüroost (*service central d'assistance sociale*), ja saatma selle territoriaalse pädevusega advokatuuri (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) esimehele.

Kui advokatuuri esimees võimaldab tasuta õigusabi, hõlmab see kõiki kulusid, mis on seotud kohtumenetluse ning menetluste või toimingutega, milleks seda võimaldatakse. Tasuta õigusabist saab katta näiteks templimakse ja registreerimistasusid; kohtusekretäri tasusid; advokaaditasusid; kohtutäituri lõive ja tasusid; notari tasusid ja kulusid; tehnikute kulusid ja tasusid; tunnistajatele makstavaid tasusid ning tõlkide ja tõlkijate tasusid; välisriigi kehtiva õiguse tõendiga (*certificats de coutume*) seotud tasusid; reisikulud; registreerimisega ning hüpoteegi ja tagatise seadmisega seotud lõive ja tasusid; ning vajaduse korral teadete ajalehes avaldamisega seotud kulusid.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Elatise liik

Abielu lahutamist või lahuselü kätseleva menetluse ajal ja pärast abielu lahutamist või lahuselü alustamist makstakse elatist kõige sagedamini igakuiste maksetena. Kuid seda võidakse maksta ka ühekordse toetusena, mis võib hõlmata kas rahasummat või esemelise vara loovutamist.

Seoses osalemisega lapse toetamises ja üleskasvatamises võidakse elatist maksta igakuiste maksetena või teha lapsega seotud kulude katmiseks kas täies mahus või osalisi otsemakseid. Peale selle võidakse elatist anda kasutus- ja eluasemeõigusena.

Kui ülalpidamiskohustuslane tõendab, et tal puuduvad vahendid elatise maksmiseks, võib kohus määrata, et ta peab võtma elatist saama õigustatud isiku enda juurde elama ning teda toitma ja ülal pidama.

Elatissumma arvutamine

Elatise arvutamiseks ei ole mingeid viiteteabeleid. Elatissumma arvutatakse vastavalt ülalpidamiskohustuslase vahenditele ja ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadustele.

Indekseerimine

Elatise kohandamiseks tulenevalt elukalliduse muutusest võib kohus ka omal algatusel otsustada, et elatissumma seotakse indeksiga vastavalt seaduses sätestatud kohandamisklausile.

Läbivaatamine

Asjaolude muutumise korral võidakse elatissummat korrigeerida üles- või allapoole ja selle maksmine ka lõpetada. Seda ei kohaldata juhul, kui elatist maksti ühekordse toetusena osana abielulahutusest. Kui pooled ei jõua kokkuleppele, võtab kohus vastu otsuse elatismaksete lõpetamise või vähendamise kohta.

Kohus võib ka poolte vahel kokkulepitud elatissummat muuta. Seda õigust kohaldatakse lisaks elatist saama õigustatud isiku ja ülalpidamiskohustuslase olukorra muutumisele ka juhul, kui vastavat muutust ei ole toimunud, kuid kohus leiab, et summa on ebapiisav või ülemäära suur.

Abikaasale lahutuse käigus abielusuhte pöördumatu purunemise tõttu määratud elatist ei ole võimalik maksta kauem kui abielu kestus, välja arvatud erandlike asjaolude korral.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Abielu lahutamist või lahuselü kätseleva menetluse ajal ja pärast abielu lahutamist või lahuselü alustamist makstakse ülalpeetavale abikaasale elatist.

Lapse toetamiseks ja üleskasvatamiseks maksab üks vanem elatist kas teisele vanemale või siis isikule, kelle hooldo on laps usaldatud. Kui laps on saanud täisealiseks, võib kohus otsustada või võivad vanemad kokku leppida, et asjaomast toetust makstakse kas täies ulatuses või osaliselt lapsele endale.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Ülalpidamist saama õigustatud isikul on mitu võimalust, kuidas sundida maksete tegemisest hoiduvat ülalpidamiskohustuslast elatist maksma.

Tsiviilõiguse alusel

Ülalpidamist saama õigustatud isikul on mitu võimalust.

Lahutuse korral võib ta pöörduda perekonnaasjade kohtu poole, esitades taotluse ringkonnakohtule, et saada õigus – ilma endise abikaasa nõusolekuta ja kolmandate isikute õigusi piiramata – kohtuniku kindlaks määratud ulatuses ja tingimustel endise abikaasa sissetulekule, sh pensionidele ja annuiteetidele, ning muudele summadele, mida kolmandad isikud talle võlgnevad. Seda otsust on võimalik asjaolude muutumise korral läbi vaadata.

Ülalpidamist saama õigustatud isik võib taotleda kohtuotsuse või täitedokumendi alusel tavapäraste täitemeetmete rakendamist, näiteks arestimist kolmanda isiku suhtes (näiteks pangakonto), vallasvara (auto, ehted jne) arestimist ning kinnisvara (maja, maa jne) arestimist.

Kriminaalõiguse alusel

Ülalpidamist saama õigustatud isik võib esitada kriminaalkaebuse seoses järgmiste õigusrikkumistega.

Perekonna hülgamise eest võib isikut karistada ühe kuu kuni ühe aasta pikkuse vabadusekaotusega ja rahatrahviga summas 251–2500 eurot. Määrata võib ka ainult ühe neist karistustest (karistusseadustiku (*Code pénal*) artikkel 391 bis). See eeldab, et ülalpidamiskohustuslane ei täida kõiki või teatavaid ülalpidamiskohustusi, mis tal seaduse alusel on ülalpidamist saama õigustatud isiku ees, kas keeldudes nende kohustuste täitmisest selleks tegelikult suuteline olles või suutmata neid täita omal süül.

See kehtib ülalpidamiskohustuse kohta, mis on vanematel oma laste ees, abikaasade vahelise ülalpidamiskohustuse ning ülalpidamiskohustuse kohta, mis on kasuvanematel lapsendatud laste ees.

Enne karistuse määramist küsitleb ülalpidamiskohustuslast Luksemburgi politseiametnik ja see protokollitakse. Kui ülalpidamiskohustuslase elukoht ei ole teada, siis ei ole küsitlemine nõutav.

Pettuslik maksejõuetus on karistatav kuue kuu kuni kolme aasta pikkuse vabadusekaotusega ja rahatrahviga summas 500–12 500 eurot. Määrata võib ka ainult ühe neist karistustest (karistusseadustiku artikkel 391 ter). Selle eelduseks on, et juba enne kohtuotsust korraldas ülalpidamiskohustuslane oma maksejõuetuse või süvendades seda, kas suurendades oma kohustusi või vähendades oma varasid või varjates oma teatavaid varasid eesmärgiga hoiduda tsiviilkohtu poolt ülalpidamisasjas tehtud otsuse täitmisele pöörumisest.

Karistusseadustiku artikli 391 ter kohaldamise eesmärgil käsitletakse võrdväärseks kohtuotsuseid ja kohtu kinnitatud kokkuleppeid, millega kehtestatakse maksete tegemine, toetuste maksmine või abielukulude kandmises osalemine ning enne vastastikusel kokkuleppel lahutuseni jõudmist saavutatud kokkulepetes sisalduvate elatismaksete tegemine.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähaga teie täitesüsteemis.

Elurendiste ja elatise võlanõuded aeguvad viie aasta jooksul (aegumistähaga).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ülalpidamist saama õigustatud isiku nõudel võib riiklik solidaarsusfond (*Fonds national de solidarité*) sisse nõuda abikaasale, ülenejale sugulasele või alanejale sugulasele elatise. Sissenõutava summa ulatuses lähevad fondile üle ülalpidamist saama õigustatud isiku õigused ja tagatised, mis tal on seoses elatise sissenõudmisega. Kui ülalpidamiskohustuslast on teavitatud sissenõudmisele kuuluvatest summadest, peab ta andma need summad üle riikliku solidaarsusfondi esimehele.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Teataval tingimustel võib riiklik solidaarsusfond maksta elatist ülalpidamiskohustuslase asemel. Makse saamiseks peab ülalpidamist saama õigustatud isik või tema seaduslik esindaja esitama riikliku solidaarsusfondi esimehele taotluse.

Fondi esimees või tema volitatud isik tunnistab taotluse vastuvõetavaks, kui ülalpidamist saama õigustatud isik tõendab järgmist:

tema alaline elukoht on Luksemburgis ning tema ise või tema seaduslik esindaja on seal elanud viis aastat; talle on elatis välja mõistetud kohtuotsusega, mis on Luksemburgi Suurhertsogiriigis täitmisele pööratav; elatist ei olnud võimalik täielikult või osaliselt sisse nõuda täitemeetme kaudu, mis on tegelikult ellu viidud; ta on raskes majanduslikus olukorras.

Isegi kui punktis c esitatud tingimus ei ole täidetud, on taotlus vastuvõetav, kui täitemeetmete kasutamine tõenäoliselt ebaõnnestub või kui ülalpidamiskohustuslane elab välisriigis. Mis tahes vaidluste lahendamine kuulub ülalpidamist saama õigustatud isiku elukohajärgse rahukohtuniku (*juge de paix*) pädevusse ja rahukohtunikule tuleks hagi esitada 40 päeva jooksul alates fondi esimehe otsuse teatavakstegemisest.

Ülalpidamist saama õigustatud isikutele on automaatselt õigus tasuta õigusabile. Alates taotluse vastuvõtmisest kuni fondist tehtavate maksete lõpetamiseni ei saa ülalpidamist saama õigustatud isik algatada ülalpidamiskohustuslase vastu hagi elatise sissenõudmiseks.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutusest või eraõiguslikult organisatsioonilt?

20. juuni 1956. aasta New Yorgi konventsiooni ning nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) kohaselt saab Luksemburgis elav taotleja pöörduda elatise saamiseks riigi peaprokuröri (*Procureur Général d'Etat*) poole, kui ülalpidamiskohustuslane elab välisriigis.

Riigi peaprokurör tegutseb keskasutusena ja edastab taotluse ja sellele lisatud dokumendid ülalpidamiskohustuslase elukohariigi keskasutusele, et asjaomane keskasutus saaks aidata taotlejal võlgnetavad elatismaksud kätte saada.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Ülalpidamist saama õigustatud isik esitab taotluse edastavale asutusele, s.t riigi peaprokuröri, kasutades erinevaid vorme, mis on ette nähtud määrusega (EÜ) nr 4/2009.

Procureur Général d'Etat

Cité Judiciaire

Bâtiment CR

L-2080 Luxembourg

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Teises riigis elav taotleja peab pöörduma oma elukohariigi keskasutuse poole. Ta ei saa otse pöörduda Luksemburgi asutuse või organisatsiooni poole.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Ei kohaldata.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Kui taotlus esitatakse ülalpidamiskohustuste määruse alusel, on õigusabi alla 21aastaste ülalpidamist saama õigustatud isikute jaoks täiesti tasuta olenemata siseriiklikest õigusnormidest.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Selleks et keskasutus saaks anda abi ülalpidamiskohustuste määruse artikli 51 alusel, võttis Luksemburg 3. augustil 2011 vastu seaduse selle ELi määruse kohaldamise kohta; samuti võeti vastu suurhertsogi määrus, millega rakendatakse eespool nimetatud 3. augusti 2011. aasta seaduse artikleid 2 ja 3 (12. augusti 2011. aasta ametlik väljaanne (*Mémorial*) A nr 175).

Nende õigusnormidega anti riigi peaprokuröri otsene juurdepääs teatavatele andmebaasidele.

Seotud lingid

Legilux

Viimati uuendatud: 25/09/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.